



Mesleki ve Teknik Eğitim Sisteminin İstihdam ve Ekonomik Büyüme Açısından İşlevselliğinin Değerlendirilmesi¹

MAKALE TÜRÜ	Başvuru Tarihi	Kabul Tarihi	Yayın Tarihi
Araştırma Makalesi	27.11.2019	26.07.2020	27.07.2020

Yusuf Cice ²

Milli Eğitim Bakanlığı

Betül Balkar ³

Gaziantep Üniversitesi

Öz

Bu araştırmanın amacı, mesleki ve teknik eğitim sisteminin okul ayağının paydaşları olan okul yöneticileri ve öğretmenler ile iş piyasasının paydaşları olan sektör temsilcilerinin görüşleri doğrultusunda, mesleki ve teknik eğitim sisteminin istihdama ve ekonomik büyümeye katkısının ve mesleki ve teknik eğitim bağlamında istihdamın ve ekonomik büyümenin önündeki engellerin incelenmesidir. Nitel betimsel araştırma modelinde yürütülen çalışmanın katılımcılarını Gaziantep ilindeki mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında görev yapan 10 okul yöneticisi ve 10 öğretmen ile Gaziantep ilinde faaliyet gösteren kamu işletmelerinden/özel işletmelerden 10 temsilci oluşturmaktadır. Araştırma verileri, yarı-yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma verileri, içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, mesleki ve teknik eğitim sisteminin ekonomik büyümeye katkısının yeterlilik durumu konusunda sektör temsilcileri daha olumsuz görüşlere sahiptirler. Öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve sektör temsilcilerinin mesleki ve teknik eğitim bağlamında istihdam ve ekonomik büyümenin önündeki engelleri, mesleki ve teknik eğitim sistemine ve iş piyasasına dayalı olarak değerlendirdikleri anlaşılmıştır. Araştırmanın bulgularına dayalı olarak mesleki ve teknik eğitim kurumlarında açılacak alanlara ilişkin karar verme sürecinde, iş piyasasının gereksinim duyduğu ara eleman niteliklerine yönelik ihtiyaç analizlerinin yapılması önerilmektedir.

Anahtar sözcükler: Mesleki ve teknik eğitim sistemi, ekonomik büyüme, istihdam, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları, iş piyasası.

¹Bu çalışma, Yusuf Cice'nin Doç. Dr. Betül Balkar'ın danışmanlığında hazırladığı "Mesleki ve teknik eğitim politikalarının analizi: Öğretmen, okul yöneticisi ve sektör görüşleri" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

²Sorumlu Yazar: Şube Müdürü, Nizip İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, E-posta: yusufcice@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5067-7632>

³Doç. Dr., Gaziantep Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, E-posta: b.balkar@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4774-9727>

Bireysel ve sosyal açılardan ele alınabilecek günümüz eğitim anlayışında eğitimin ekonomik boyutuna giderek daha fazla önem verilmeye başlanmıştır. Çünkü teknoloji ve sanayi, günümüz toplum yapısının iç içe geçmiş ekonomik bileşenleri arasında yer almaktadır. Teknoloji ve sanayinin eğitim bağlamında önem kazanan bileşenler olmasının nedeni ise, ülkelerin ilerleme ve büyüme gereksiniminden kaynaklanmaktadır (Saraçoğlu, 2007). Bir ülkenin gelişmişlik düzeyini tek bir etmene bağlı olarak açıklamak olanaklı değildir. Kişi başına düşen millî gelir ölçütü ile birlikte okullaşma oranı, ortalama ömür süresi, demografik yapı, sanayi faaliyetleri ve istihdam oranı gibi farklı parametreler, ülkelerin gelişmişlik düzeylerini belirlemede kullanılan ölçütler olarak ön plana çıkmaktadır (Ünal, 2008). Ekonomik büyüme ise, yeterli üretim kaynaklarına ve bu kapsamda özellikle teknolojiye ve sermayeye sahip olunması ile gelirdeki ve üretim kapasitesindeki artış şeklinde tanımlanabilmektedir (Yavilioğlu, 2002). Ekonomik büyüme genel olarak Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (GSYH) ile yansıtılmaktadır (Çalışkan, Karabacak ve Meçik, 2013). Ekonomik büyüme, genelde eğitim kavramıyla özelden ise mesleki ve teknik eğitim kavramıyla doğrudan ilgili bir süreç olarak değerlendirilebilmektedir. Mesleki ve teknik eğitimin ekonomik gelişim sağlanmasındaki rolü kuşkusuz yadsınamaz (Wang ve Guo, 2018). Ekonomik büyümenin özellikle üretim ile olan bağlantısı dikkate alındığında mesleki ve teknik eğitimin ekonomik büyüme açısından önemi daha iyi anlaşılabilir. Teknik eğitimin ekonomik açıdan getirisinin, formal eğitimden kısmen daha fazla olduğunu söylemek olanaklıdır (Sakellariou, 2003).

Mesleki ve teknik eğitim sürecinde, nitelikli performansı aracılığıyla öğrencinin daha üretken bir birey haline getirilmesine odaklanılmaktadır. Bu nedenle mesleki ve teknik eğitim bir ülkenin ekonomik, sosyal ve teknolojik ilerlemesi bakımından merkezi konumda bulunmalıdır (Idialu, 2013). Çağımızda teknoloji alanında gözlenen gelişmelerle birlikte yaşanan ekonomik değişimler, mesleki ve teknik eğitimin öneminin giderek daha fazla anlaşılmasını sağlamıştır. Bu nedenle mesleki ve teknik eğitim sistemlerinin güncellenmesine ilişkin eğitim reformlarına duyulan gereksinim de giderek yoğunlaşmıştır (Fariás ve Sevilla, 2015). Teknolojideki hızlı ilerleme, mesleki yeterlilikleri ön plana çıkarmış ve istihdamı artırabilme bakımından mesleki eğitim büyük bir önem kazanmıştır (Binici ve Arı, 2004; Yörük, Dikici ve Uysal, 2002). Bu bağlamda ekonomik büyüme, iyi eğitilmiş ve yeni teknolojilere uyum sağlayabilen iş gücü ile olanaklı olabilmektedir. Bu nedenle mesleki ve teknik eğitim alanında piyasanın beklentilerinin nicelik ve nitelik açısından karşılanabilmesi son derece önemlidir (Öztürk, 2005).

Mesleki ve teknik eğitim, bir ülkenin bilim ve teknoloji alanındaki amacına doğru gelişimini sağlama aracıdır. Bu nedenle mesleki ve teknik eğitim, gelişen hizmet ve bilgi ekonomisinin gereksinimlerini karşılayabilmek için değiştirilmeli ve geliştirilmelidir. Mesleki ve teknik eğitim sürecinde, artık sadece beceri temelli değil; iş piyasasının istekleri doğrultusunda öğretimin yapılması gerekmektedir (Ren, 2009). Günümüzde mesleki ve teknik eğitim sürecindeki öğretime yönelik bakış açısı değişmiştir. Eskiden öğretim süreçlerinde sadece belirli becerilere sahip çalışanlar yetiştirme amacı varken günümüzde söz konusu öğretim süreçleri, sorun çözme

becerilerinin kazandırılmasını içermek zorundadır (Soden, 1994). Mesleki ve teknik eğitimdeki gelişimin değerlendirilmesi; hükümet kararlarını biçimlendirme kapasitesi, işveren kararlarını iyileştirmesi ve programların niteliğini geliştirmesi açısından giderek daha önemli bir duruma gelmektedir (Grubb ve Ryan, 1999). Bu doğrultuda, ekonomik gelişim için nitelikli insan gücüne sahip olma zorunluluğunun farkında ve gelişmekte olan ülkelerden birisi olan Türkiye'nin mesleki ve teknik eğitimde çağın ruhuna uygun arayışları devam etmektedir (Adıgüzel ve Berk, 2009). Türkiye'nin küçük ve orta işletmelerden oluşan ekonomik yapısından kaynaklanan mesleki ve teknik eğitim ile iş piyasası arasındaki geleneksel uzaklık ve çıraklık eğitimi kapsamında yeterli iş deneyiminin kazanılamaması, farklı biçimlerde yapılandırılmış mesleki ve teknik eğitimin gerekli beceriye sahip bireylere ulaşmasını engellemektedir (Barabasch ve Petrick, 2012). Türkiye'de mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesine yönelik girişimlerde bulunulmasına karşın, mesleki ve teknik eğitim alanında önemli sorunlar yaşanmakta ve bu nedenle gelişime yönelik faaliyetlerden istenilen sonuçlar alınmamaktadır. Şimşek'e (1999, 16) göre, "mesleki ve teknik liselerin amaçlarından uzaklaşması" ve "eğitimin çalışma yaşamından kopukluğu" bu sorunlardan bazılarıdır. Sönmez (2008), Türkiye'deki mesleki ve teknik eğitimin sorunları arasında, mezunların sadece teknisyen olacağı düşünülerek beceri ve uygulamaya önem verilmemesinin ve okulların dinamik olmayan yapısı nedeniyle sanayide kullanılan teknolojinin izlenilmemesinin yer aldığını belirtmiştir.

Mesleki ve teknik eğitimin bir ülkenin ekonomik büyümesinde katkı sağlayıcı ve hızlandırıcı bir etkiye sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Bu amaçla mesleki ve teknik eğitim kurumlarında karşılaşılan temel sorunların doğru belirlenmesi, kaçınılmaz bir zorunluluk olmuştur. Mesleki ve teknik eğitime ilişkin politika geliştirme çalışmalarında, mesleki ve teknik eğitim açısından okullarda istenilen düzeyde hangi konuların öğretilmediğine ve iş piyasasının mesleki ve teknik eğitimden neler beklediğine dikkat etmek gerekmektedir (Karmel, 2007). Nitelsiz işçi sayısındaki artış, birçok ülkenin yaşadığı en büyük sorunlardan biri durumuna gelmiştir. Bu sorunu aşmak için ülkeler, mesleki ve teknik eğitim sistemlerini yeniden gözden geçirmeye başlamıştır. İşsizlik sorununu önlemenin en etkili yolunun insanlara eğitim aracılığıyla geçerli bir meslek kazandırmak olduğu düşüncesinden hareketle mesleki ve teknik eğitim, istihdam sağlamada ön plana çıkan önemli bir araç haline gelmiştir (Şimşek, 1999). Çünkü eğitim ve istihdam konuları, birbirini çeşitli yönlerden tamamlamaktadır. İşler (2006), eğitim ve istihdamın birbirini çeşitli açılardan etkileyerek sıkı bir ilişki içerisinde bulunduğunu ve bu ilişkinin, işgücüne dayanan talepler ve istihdamın niteliği gibi farklı alanlarda karşılaşıldığını belirtmiştir. Bu iki kavramın uyumlu duruma getirilmesinde ise eğitim sunumunun istihdamın gereksinim ve koşullarına uygun olarak düzenlenmesi ile eğitim ve istihdam işbirliğinin güçlendirilip süreklilik sunmasının dikkat edilmesi gereken temel stratejiler olduğunu vurgulamıştır. Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitim sisteminde olumlu mesleki çıktılarının verilmesi için ve öğrencileri düşük beceri düzeyinde mezun ederek sürdürülebilirliği olmayan istihdama yönlendirmemek için mesleki ve teknik eğitimin yeniden değerlendirilmesine gereksinim duyulmaktadır.

Bu noktada iş piyasası ile ortaklıkların ve bağlantıların kurulması, mesleki ve teknik eğitimin güçlendirilmesinde önemli rol oynamaktadır (Clarke ve Polesel, 2013).

İstihdam sağlamada öncelikli yöntemlerden biri olan mesleki ve teknik eğitim, ekonomik büyümeyi sağlayan teknik elemanların yetiştirilmesini de sağladığı için zahmetli ve pahalı bir eğitim türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yönüyle bakıldığında mesleki ve teknik eğitim kurumlarının istihdama katkı sağlayabilmeleri için yeniden tasarlanmaları çok önemli görülmektedir (Tufan, Mızrak ve Çelik, 2009). Kilbrink, Bjurulf, Olin-Scheller ve Tengberg (2014) mesleki ve teknik eğitimin içeriğini belirlemede, program ve istihdam edilebilirlik olmak üzere iki temel etkenin rol oynadığını belirtmiştir. Mesleki ve teknik eğitimin nasıl yürütüleceğini ve öğrencilerin nasıl değerlendirileceğini belirlemede, odak noktası program olmasına karşın, istihdam edilebilirliğin daha etkili olduğunu saptamışlardır. Programın her zaman öğrencilerin istihdamı açısından önemli olan konularla ilişkili olmadığını ve yoruma çok açık olduğunu belirlemişlerdir. Bu nedenle mesleki ve teknik eğitim sisteminin yapılandırılmasında, program ve istihdam edilebilirlik öğelerinin bir arada değerlendirilmesi gerekmektedir.

İstihdam oranlarının artırılması, ekonomik büyüme ile bağlantısı bakımından da öncelikli gelişim amaçlarının başında yer almaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2019 yılı verilerine göre, 2018 yılında meslek lisesi mezunlarının istihdam oranı % 58.6 iken 2019 yılında % 55.2 olmuştur. Dolayısıyla mesleki ve teknik eğitim kurumları mezunlarının istihdam oranlarının artırılması yoluyla mesleki ve teknik eğitimin ekonomik büyümeye daha fazla katkı sağlayabilmesi için eğitim sistemi ve piyasa odaklı bir şekilde iyileştirme ve geliştirme çalışmalarının yapılmasına gereksinim duyulmaktadır. Günümüz Türkiye'sinin en büyük sorunlarından biri, iş dünyasının gereksinim duyduğu nitelikli ara elemanın yetiştirilememesidir. Buradan hareketle Türkiye'nin gelişmiş bir ülke olarak çağdaş dünyadaki yerini alabilmesi için mesleki ve teknik eğitim sistemini piyasanın beklentilerine göre yeniden yapılandırması gerekmektedir (Çalışkan, 2015). Bu konuyla ilgili olarak Polesel, Klatt, Blake ve Starr (2017), mesleki ve teknik eğitim sisteminde okulların ve sanayinin gereksinimleri arasında bir gerilim olduğuna dikkat çekmişlerdir. Okul ve sanayi arasında başarılı bir işbirliği olabilmesi için okullardaki programların, çalışma zamanlamasının ve çalışma sisteminin belirlenmesine ilişkin karar alma süreçlerinde, okulların esnek bir anlayışa sahip olması gerektiğini saptamışlardır. Bu nedenle mesleki ve teknik eğitim ile istihdam arasındaki bağın kurulmasına hizmet edebilecek bir mesleki ve teknik eğitim sisteminin tasarlanabilmesi, okullarda değişen piyasa isteklerine yanıt verebilecek nitelikte esnek bir yönetim anlayışının olmasına bağlıdır. Türkiye'nin ekonomik büyüme hedefi doğrultusunda mesleki ve teknik eğitim alanında çeşitli girişimlerde bulunduğu ve gerçekleştirilen çeşitli uygulamalar aracılığıyla mesleki ve teknik eğitimin önemine vurgu yapıldığı görülmektedir. Kalkınma planlarında, Millî Eğitim Şûraları kararlarında ve hükümet programlarında mesleki ve teknik eğitimin önemi vurgulanmış ve istihdama ve ekonomik büyümeye katkı sağlayabilmesi açısından hedefler belirlenmiştir. Ancak kuramsal kararların uygulama alanında yeterince yer bulamaması veya bu kararlara yeterince bağlılık

gösterilmemesi, mesleki ve teknik eğitim sisteminin nitelik açısından istenilen düzeye gelmesini engellemiştir. Örneğin, okul ve sanayi arasındaki işbirliği bir türlü sağlanamadığı için mesleki ve teknik eğitim büyük oranda yaşama geçememiştir (Karakucak, 2003).

Mesleki ve teknik eğitim ile ekonomik büyüme ve istihdam arasındaki bağlantının güçlendirilmesine duyulan gereksinimden hareketle bu araştırmada; mesleki ve teknik eğitim sisteminin istihdama ve ekonomik büyümeye katkısı ile mesleki ve teknik eğitim bağlamında istihdamın ve ekonomik büyümenin önündeki engellerin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu temel amaç doğrultusunda, mesleki ve teknik eğitim sisteminin okul boyutunun paydaşları olan okul yöneticileri ve öğretmenler ile iş piyasasının paydaşları olan sektör temsilcilerinin, ekonomik büyüme ve istihdam ile bağlantılı olarak mesleki ve teknik eğitim sistemine ilişkin görüşleri de değerlendirilmiştir. Bu şekilde mesleki ve teknik eğitimin kuramsal ve uygulamalı boyutlarının bir arada değerlendirilmesi sağlanarak mesleki ve teknik eğitimin istihdam ve ekonomik büyümeye katkı sağlayacak biçimde yapılandırılmasına ilişkin bütüncül bir anlayış ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul yöneticileri, öğretmenler ve sektör temsilcilerinin mesleki ve teknik eğitim sisteminin istihdama ve ekonomik büyümeye katkısı konusundaki görüşleri nelerdir?
2. Okul yöneticileri, öğretmenler ve sektör temsilcilerinin mesleki ve teknik eğitim bağlamında istihdamın ve ekonomik büyümenin önündeki engellere ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu ve özellikleri, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesine ilişkin açıklamalara ve bu açıklamalarla bağlantılı olarak geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Mesleki ve teknik eğitim sisteminin ve politikalarının ekonomik büyüme ile istihdam bağlamında incelendiği bu araştırma, nitel betimsel araştırma deseninde yürütülmüştür. Betimsel nitel çalışmalarda, çalışma değişkenleri önceden kontrol edilmemekte ve hedeflenen olguya ilişkin herhangi bir kuramsal görüşe bağlı kalınmamaktadır (Lambert ve Lambert, 2012). Araştırmacı tarafından yorumlayıcı bir anlayış benimsenmemekte ve veri setine bağlı kalınmaktadır (Sandelowski, 2000). Bu araştırmada da nitel betimsel araştırmaların ilkeleri doğrultusunda, mesleki ve teknik eğitim sistemi ve politikaları, uygulama alanı bulunduğu okullarda ve işletmelerde herhangi bir kuramsal görüşe bağlı kalmadan derinlemesine incelenmiştir.

Çalışma Grubu ve Özellikleri

Araştırmanın çalışma grubunu, Gaziantep ili merkez ilçelerinde bulunan mesleki ve teknik liselerde görev yapan 10 öğretmen ve 10 okul yöneticisi ile Gaziantep ilinde faaliyet gösteren kamu işletmelerinden/özel işletmelerden 10 temsilci oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan işletmeler, mesleki ve teknik eğitim kurumlarının öğrencilerini beceri eğitimine kabul edenler arasından seçilmiştir. Çalışma grubun belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ve maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemleri iki aşamalı bir yaklaşımla bir arada kullanılmıştır. Araştırmada mesleki ve teknik eğitim politikalarına ilişkin doğru bir durum analizi ve değerlendirme yapabilmek için mesleki ve teknik eğitim kurumlarının iç ve dış paydaşlarının görüşlerinin bir arada incelenmesinin gerektiği düşünülmüştür. Örneklemin ilk aşamasında, sektör ayağının paydaşları olarak beceri eğitimine öğrenci kabul eden işletme temsilcilerinin ve bu sürecin okul boyutunun paydaşları olarak okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin çalışma grubunda yer alması ölçütü doğrultusunda katılımcılar belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğretmen ve okul yöneticilerinin farklı mesleki ve teknik okul türlerinde/branşlarda görev yapmasının ve işletme temsilcilerinin farklı sektörlerden olmasının, mesleki ve teknik eğitim politikalarının çok yönlü ve farklı alanların bakış açısından ele alınmasına yardımcı olabileceği öngörülmüştür. Bu nedenle örneklemin ikinci aşamasında, maksimum çeşitlilik örnekleminin kullanılmasıyla çalışma grubunda yer alan katılımcıların okul ve sektör türü açısından çeşitlilik göstermesi sağlanmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt ve maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemlerinin kullanılması ile çalışma grubunun hangi anlayışla belirlendiğinin açık olarak ortaya konması, araştırmanın aktarılabiliğini desteklemektedir. Nitekim bu konuda Leininger (1994), araştırmalarda katılımcıların hangi anlayışla seçildiğinin belirtilmesinin ve Sharts-Hopko (2002) ise, katılımcılara ilişkin özelliklerin sunulmasının araştırmaların aktarılabili olmasına yardımcı olduğunu belirtmiştir.

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin beşi erkek, beşi kadındır. İki yüksek lisans, sekizi lisans mezunudur. Branşları şu şekildedir: Yaşlı bakım hizmetleri, halkla ilişkiler, muhasebe, bilişim teknolojileri, el sanatları, gıda teknolojileri, saç bakım hizmetleri, konaklama ve seyahat hizmetleri, tesisat teknolojisi ve elektrik. Okul yöneticilerinin dördü müdür yardımcısı, altısı müdürdür. Beşi erkek, beşi kadındır. İki yüksek lisans, sekizi lisans mezunudur. Branşları şu şekildedir: El sanatları, İngilizce, metal, yiyecek-içecek hizmetleri, çocuk gelişimi, sağlık hizmetleri, tekstil, muhasebe, Türk dili ve edebiyatı ve el sanatları. Sektör temsilcilerinin beşi firma sahibi, üçü firma personeli, biri firma müdürü ve biri de firma teknikeridir. Üçü kadın, yedisi erkektir. Üçü lise, ikisi ön lisans ve beşi lisans mezunudur. Sektörleri şu şekildedir: Bankacılık, elektrik, kuaförlük, grafik tasarımı, otelcilik, hazır giyim, güvenlik sistemleri, inşaat, doğalgaz tesisatı ve muhasebe.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, yarı-yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır.

Yarı-yapılandırılmış görüşmelerde, ekonomik büyüme ve istihdam bağlamında mesleki ve teknik eğitim politikalarına ilişkin hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formlarının hazırlanması sürecinde, mesleki ve teknik eğitim politikalarına ilişkin ulusal alanyazın taraması yapılmıştır. Bu alandaki eğitim politikalarına ilişkin hükümet programları, kalkınma planları ve şûra kararları gibi politika belgelerinin yanı sıra mesleki ve teknik eğitimle ilgili yasal düzenlemeler ve konuyla ilgili yapılmış araştırmalar incelenmiştir. Görüşme formunda yer alan soruların katılımcıların günlük deneyimlerine bağlı olarak zorlanmadan yanıtlayabilecekleri sorular olmasına dikkat edilmiştir. Bu şekilde Richards ve Schmidt'in (2002) görüşme sorularına verilen yanıtlarda tutarlık olması bakımından önerdiği; düşük düzeyde çıkarıma dönük soruların sorulmasıyla katılımcı yanıtları arasında ve katılımcı gruplara ortak soruların yanıtları arasında tutarlık elde edilmiştir. Taslak formun hazırlanması sürecinde, aynı zamanda öğretmen üyesi ve mesleki ve teknik eğitim kurumlarında çalışan öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşleri alınmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular şu şekildedir:

1. Mesleki ve teknik eğitim sistemi ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiye ve mesleki ve teknik eğitim bağlamında istihdamın ve ekonomik büyümenin önündeki engellere ilişkin görüşleriniz nelerdir?
2. Türkiye'deki mesleki ve teknik eğitimin ekonomik büyümeye katkı sağladığını düşünüyor musunuz? Nasıl? Cevabınız hayırsa, bunun nedenlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
3. Mesleki ve teknik eğitim mezunlarına istihdam sağlanması konusunda hangi kurum ve kuruluşlar sürece nasıl dâhil edilmelidir?
4. Mesleki ve teknik eğitimin iş yaşamının gerekliliklerine uyumu nasıl sağlanabilir?
5. Mezunların iş yaşamına girmelerini sağlamak için neler yapılabilir?
6. İşgücü piyasasında zorunlu mesleki sertifikasyon uygulaması, mesleki ve teknik eğitimin gelişmesine nasıl yardımcı olabilir?
7. Teşvik ve bursların miktarının artırılması, mesleki ve teknik eğitimde iyileşme sağlayabilir mi? Nasıl?
8. Piyasanın birikimlerine ve beklentilerine cevap vermek için nasıl bir yöntem izlenmelidir?

Yapılan görüşmelerde, görüşme kayıtlarının gizliliğine ilişkin katılımcılara açıklamalar yapılmış ve sonrasında görüşmelerin ses kayıt cihazı ile kaydedilmesi için gerekli izinler alınmıştır. Dolayısıyla yarı-yapılandırılmış görüşmelerin tamamı ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve sonra yazıya aktarılmıştır. Araştırma kapsamında; öğretmen, okul yöneticisi ve sektör temsilcileri ile gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış görüşmelerin süresi olabildiğince uzun tutulmuştur. Bu şekilde katılımcılarla uzun süreli etkileşim sağlanarak samimi bir ortamda derin ve zengin veriler elde edilmesi sağlanmıştır. Katılımcılarla güvene dayalı ilişkiler geliştirerek görüşmelerin yapılması, sorulara verilecek yanıtların doğruluğunu sağlamada yardımcı olmaktadır (Streubert ve Carpenter, 2011). Harper ve Cole'un (2012) katılımcı teyidi ile ilgili belirttiği çalışmalar doğrultusunda, görüşmeler sırasında

katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlara dayalı olarak yapılan çıkarımlar, katılımcılara aktararak yapılan yorum ve çıkarımlara yönelik katılımcı teyidi alınmıştır. Görüşmelerde her katılımcıya Ö1 (Öğretmen 1), Y1 (Okul Yöneticisi 1) ve S1 (Sektör Temsilcisi 1) şeklinde kodlar verilmiştir. Öğretmenler ve okul yöneticileri ile yapılan görüşmeler görev yaptıkları okullarda, sektör temsilcileri ile yapılan görüşmeler ise çalıştıkları işletmelerde gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri, içerik analizi ile çözümlenmiştir. Analizler her üç katılımcı grup için ayrı ayrı gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada içerik analizi türlerinden geleneksel ve yönlendirilmiş içerik analizi yaklaşımları birlikte kullanılmıştır. Hsieh ve Shannon (2005), veri setine dayalı gerçekleştirilen içerik analizinin geleneksel; belirli bir kavramsal çerçeveye dayalı gerçekleştirilen içerik analizinin ise yönlendirilmiş olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla araştırma kapsamında yürütülen içerik analizi, kodların büyük bir bölümünün veri setine dayalı olması bakımından geleneksel, görüşme sorularının ve dolayısıyla kodların bir bölümünün mesleki ve teknik eğitime ilişkin mevcut politikalara dayalı olarak belirlenmesi bakımından ise yönlendirilmiş niteliktedir.

Katılımcıların mesleki ve teknik eğitim sisteminin istihdama ve ekonomik büyümeye katkısına ilişkin görüşleri; tema, alt tema ve kavram düzeylerinde kodlanmıştır. Mesleki ve teknik eğitim sistemi bağlamında istihdamın ve ekonomik büyümenin önündeki engellere ilişkin görüşleri ise tema, alt tema, kavram ve alt kavram düzeylerinde kodlanmıştır. Tema ve alt temalar görüşme soruları doğrultusunda oluşturulurken kavram ve alt kavramlar, görüşmelerden elde edilen verilere dayalı olarak belirlenmiştir. Katılımcıların mesleki ve teknik eğitim sisteminin istihdama ve ekonomik büyümeye katkısına ilişkin görüşleri, yeterli düzeyde katkının gerekçeleri ve yetersiz düzeyde katkının gerekçeleri alt temalarına bağlı olarak incelenmiştir. Mesleki ve teknik eğitim sistemi bağlamında istihdamın ve ekonomik büyümenin önündeki engellere ilişkin görüşleri ise mesleki ve teknik eğitim sisteminden ve iş piyasasından kaynaklanan engellere ilişkin alt temalara bağlı olarak incelenmiştir. Gibbs'in (2007) güvenilirlik sağlama çalışmaları kapsamında, kodlama işleminin gerçekleştirilmesine yönelik belirttiği uygulamalar doğrultusunda, kodlama sürecinde tutarlı bir yaklaşımın benimsenmesi ve kodlara yüklenen anlamlar arasında zamanla bir değişim olmaması için kodların sürekli birbiri ile karşılaştırması yapılarak kodlama işlemleri gerçekleştirilmiştir. Araştırma süreçlerine ilişkin uzman görüşü alınması (Creswell, 2003; Creswell ve Miller, 2000) kapsamında görüşme formunun hazırlanması, katılımcıların belirlenmesi, görüşmelerin yapılışı, verilerin analizi ve yorumlanmasına ilişkin araştırma süreçlerine yönelik uzman görüşü alınmış ve alan uzmanı süreçlerin uygunluğu yönünde görüş bildirmiştir.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın iki ana problemine ilişkin verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgulara yer verilmiştir.

Katılımcıların Mesleki ve Teknik Eğitim Sisteminin İstihdama ve Ekonomik Büyüme Katkısına İlişkin Görüşleri

Mesleki ve teknik eğitim sisteminin istihdama ve ekonomik büyüme katkısının yeterlilik durumu konusunda öğretmenler, okul yöneticileri ve sektör temsilcileri birbirlerinden farklı düşünmektedirler. Bu konuda öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin değerlendirmeleri genel olarak birbirine benzemektedir. Mesleki ve teknik eğitimin istihdama ve ekonomik büyüme katkısını yetersiz olarak değerlendirenler olduğu gibi, yeterli veya kısmen yeterli olarak değerlendirenler de bulunmaktadır. Sektör temsilcileri ise, öğretmen ve okul yöneticilerinden tamamen farklı yönde açıklamalarda bulunmuşlardır. Sektör temsilcilerinin mesleki ve teknik eğitimin istihdama ve ekonomik büyüme katkısı konusundaki görüşlerinin neredeyse tamamı yetersiz yönünde olmuştur. Katılımcıların mesleki ve teknik eğitim sisteminin istihdama ve ekonomik büyüme katkısına ilişkin görüşleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Katılımcıların Mesleki ve Teknik Eğitim Sisteminin İstihdama ve Ekonomik Büyüme Katkısına İlişkin Görüşlerine Yönelik Tematik ve Kavramsal Kodlamalar

Katılımcı	Ana Tema	Alt Temalar	Kavramlar
Öğretmenler	Mesleki ve Teknik Eğitimin İstihdama ve Ekonomik Büyüme Katkısı	Yeterli Düzeyde Katkının Gerekeçleri	<ul style="list-style-type: none"> Mesleki ve teknik eğitim aracılığıyla ara eleman gereksiniminin karşılanması Mesleki ve teknik eğitim mezunlarına yönelik özel ve bağımsız iş olanaklarının olması Öğrencilerin staj sürecinde iş piyasasına uyum sağlamayı öğrenmesi
		Yetersiz Düzeyde Katkının Gerekeçleri	<ul style="list-style-type: none"> Bölgesel özellikler ve gereksinimler doğrultusunda planlama yapılmamasının işsizliğe neden olması Öğretmen ve öğrencilerdeki donanım eksikliği Mesleki ve teknik liselerin tamamının döner sermayeye sahip olmaması Girişimcilik anlayışının olmaması Yeni mezunlara ve başarılı öğrencilere destek verilmemesi

(devam ediyor)

Tablo 1 (devam)

Katılımcı	Ana Tema	Alt Temalar	Kavramlar
Okul Yöneticileri	Mesleki ve Teknik Eğitimin İstihdama ve Ekonomik Büyümeye Katkısı	Yeterli Düzeyde Katılımın Gerekçeleri	<ul style="list-style-type: none"> Devlet tarafından mesleki ve teknik eğitim kurumlarının desteklenmesi Mesleki ve teknik eğitim aracılığıyla ara eleman gereksiniminin karşılanması Sertifikasyon çalışmaları ile nitelikli işgücü yetiştirilmesi Sektörel düzeyde planlama anlayışının gelişmesi
		Yetersiz Düzeyde Katılımın Gerekçeleri	<ul style="list-style-type: none"> Nitelikli iş gücünün yetişmemesi Mesleki ve teknik eğitim sisteminin üretim odaklı olmaması Araştırma ve geliştirme faaliyetleri için yeterli kaynak ayrılması Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında sektörün gereksinimlerine göre bölüm açılmaması Mesleki ve teknik eğitimin planlanmasında bölgesel gereksinim ve özelliklerin dikkate alınmaması Mesleki ve teknik liselerin tamamının döner sermayeye sahip olmaması Öğretmenlerin sürekli gelişime açık olmamaları ve yan alanlarda eğitim almamaları
Sektör Temsilcileri	Mesleki ve Teknik Eğitimin İstihdama ve Ekonomik Büyümeye Katkısı	Yeterli Düzeyde Katılımın Gerekçeleri	<ul style="list-style-type: none"> Mesleki ve teknik eğitim aracılığıyla ara eleman gereksiniminin karşılanması
		Yetersiz Düzeyde Katılımın Gerekçeleri	<ul style="list-style-type: none"> Öğrenci seçiminin yetenek temelli yapılmaması Mesleki ve teknik eğitime yönelik yatırım kaynakları ve işgücü gereksiniminin belirlenmemesi Öğrencilerin mesleki açıdan yetersizliği Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında uygulama derslerinin yetersiz olması Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında sektörün gereksinimlerine göre bölümlerin açılmaması Mezunların kendi alanlarında istihdam edilememesi Öğrencilerin sahada çalışma olanağına yeterli düzeyde sahip olamaması

Mesleki ve teknik eğitim sisteminin ekonomik büyümeye katkısını yetersiz gören Ö10, istenilen başarıya sahip olmayan öğrenci ve öğretmenlerin ekonomik büyüme önünde engel oluşturduğunu şu sözlerle belirtmiştir:

Şu anki mesleki [ve teknik] eğitim sistemimiz ekonomik büyümeye katkı sağlamıyor. Yeterli kapasiteye sahip öğrencilerle bu iş

yürütülmediği ve bilgi ve beceri istenilen seviyede olmadığı için katkı sağlayamaz. Aslında doğru işletilse, meslek liseleri ekonominin can damarı ancak isteksiz öğrenci isteksiz öğretmeni yaratıyor. Böylece istenilen sonuç elde edilemiyor.

Ö9 ise, mesleki ve teknik eğitim kurumlarını örgün ve yaygın mesleki eğitim olmak üzere iki grupta ele alarak mesleki ve teknik eğitim sisteminde mesleki eğitim merkezlerinin önemine işaret etmiştir. Bu yönüyle ekonomik büyümede mesleki eğitim merkezlerinin katkısını yeterli gören Ö9, “Ben mesleki eğitim merkezlerinde verilen eğitimin ekonomik büyümeye katkı sağladığını düşünüyorum. Çünkü zaten iş yaşamının içinde bulunan çocuk, eğitimin sonunda aldığı ustalık belgesiyle üretime katılıyor.” şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Mesleki ve teknik eğitim sisteminin ekonomik büyümeye katkısını yeterli gören Y9, “Meslek liselerinin ekonomik büyümeye son zamanlarda daha çok katkı sağladığını düşünüyorum. Çünkü bu okullarla ilgili çalışmalar Bakanlık eliyle iyice hızlandırıldı. Katkı düzeyinin yeterli seviyede olduğunu söyleyebilirim.” şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir.

Araştırmada görüşlerine başvuru alan sektör temsilcilerinin mesleki ve teknik eğitimin ekonomik büyümeye katkısı konusunda öğretmen ve okul yöneticilerinden tamamen ayrıldığı görülmektedir. Mevcut sistemin ekonomik büyümeye az da olsa katkı sunduğunu belirten S9, şu şekilde görüş belirtmiştir:

Eğitimin her türlü ülke ekonomisine az da olsa katkı sağlar ancak daha önemlisi bu katkının derecesidir. Yani ekonomik büyümeye katkı sağlıyor olsa da vasat düzeyde diye düşünüyorum. Bu katkının üst boyuta taşınabilmesi için daha gerçekçi ve daha hayata iç içe bir eğitim sistemine ihtiyacımız var.

Sektör temsilcileri, meslek liselerinin programlarının iş dünyasının gereksinimleri doğrultusunda olmamasını ve istenilen nitelikte öğrenci yetiştirilememesini ekonomik büyüme önünde engel olarak görmekte dirler. Bu konuda S4, “Türkiye’deki mesleki [ve teknik] eğitimin şu an itibarıyla ekonomik büyümeye katkı sağladığını düşünmüyorum. Donanımlı öğrenciler yetiştiremediğimiz için katkı da beklememiz yanlış olur. Meslek lisesi bölüm dağılımlarının ihtiyaca göre ayarlanması gerekir ki büyümeye de katkı sağlasın.” şeklinde açıklama yapmıştır.

Katılımcıların Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemi Bağlamında İstihdamın ve Ekonomik Büyümenin Önündeki Engellere İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve sektör temsilcilerinin mesleki ve teknik eğitim ile ilgili olarak istihdamın ve ekonomik büyümenin önündeki engellere ilişkin görüşleri Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2

Katılımcıların Mesleki ve Teknik Eğitim Bağlamında İstihdamın ve Ekonomik Büyümenin Önündeki Engellere İlişkin Görüşlerine Yönelik Tematik ve Kavramsal Kodlamalar

Katılımcı	Ana Tema	Alt Temalar	Kavramlar ve Alt Kavramlar
Öğretmenler	İstihdam ve Ekonomik Büyümenin Önündeki Engeller	Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemi Kaynaklı	<ul style="list-style-type: none"> • Sektörel düzeyde planlama ilkesine uyulmaması <ul style="list-style-type: none"> ➤ Okullarda arz - talep dengesinin kurulmaması ➤ Bazı alanlarda isteği karşılayacak bölümün olmaması ➤ Mezun öğrenci sayısının bazı alanlarda fazla olması ➤ Sektörün gereksinimi olmayan bölümlerin açılması ➤ Alan açmada kolaycılığa kaçılması ➤ Bölümlerin öğrenci ve öğretmen isteğine göre açılması • Pilot uygulamaların yapılmaması • Okullardaki eğitimle iş yaşamının uyumunun sağlanmaması <ul style="list-style-type: none"> ➤ Okulların kuramsal bilgiye ağırlık vermesi ➤ Uygulama çalışmalarının az olması ➤ Sektörün istediği öğrencinin yetiştirilememesi • Okulların araç-gereç konusunda sektörün gerisinde kalması • Öğrencilerin yeteneğine göre okullara alınmaması • Mesleki ve akademik eğitimin bir arada yürütülmesi • İş dünyasıyla işbirliklerinin eksik olması • Mesleki sertifikasyon çalışmalarının uygulanmaması
		İş Piyasası Kaynaklı	<ul style="list-style-type: none"> • İş dünyasının sorumluluk almak istememesi • İş dünyasında ucuz işçiliğe yönelmesi • Sigorta primleri ve sosyal güvence konusunda sıkıntılar yaşanması • Mevsimlik işçi çalıştırılması • Sanayileşmenin yetersiz olması • Asgari ücretin düşük olması • İş-ücret dengesinin sağlanmaması • İş yerlerinin ara eleman gereksinimini mesleki ve teknik eğitimden karşılamaması

(devam ediyor)

Tablo 2 (devam)

Katılımcı	Ana Tema	Alt Temalar	Kavramlar ve Alt Kavramlar
Okul Yöneticileri	İstihdam ve Ekonomik Büyümenin Önündeki Engeller	Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemi Kaynaklı	<ul style="list-style-type: none"> • Sektörel düzeyde planlama ilkesine uyulmaması <ul style="list-style-type: none"> ➤ Okullaşmada arz - talep dengesinin kurulamaması ➤ Bazı alanlarda isteği karşılayacak bölümün olmaması ➤ Mezun öğrenci sayısının bazı alanlarda fazla olması ➤ Sektörün gereksinimi olmayan bölümlerin açılması ➤ Alan açmada kolaycılığa kaçılması ➤ Bölümlerin öğrenci ve öğretmen isteğine göre açılması • İleriye yönelik olmayan politikaların uygulanması • Okullardaki eğitimle iş yaşamının uyuşmaması <ul style="list-style-type: none"> ➤ Okulların kuramsal bilgiye ağırlık vermesi ➤ Uygulama çalışmalarının az olması ➤ Sektörün istediği öğrencinin yetiştirilememesi • Okulların araç-gereç konusunda sektörün gerisinde kalması • İş dünyasıyla işbirliklerinin eksik olması • Öğrencilerin yeteneğine göre okullara alınmaması • Mesleki sertifikasyon çalışmalarının uygulanmaması
		İş Piyasası Kaynaklı	<ul style="list-style-type: none"> • İş dünyasının sorumluluk almak istememesi • İş dünyasında ucuz işçiliğe yönelmesi • İş yerlerinin ara eleman gereksinimini mesleki ve teknik eğitimden karşılamaması • İş yerlerinin ara elemanını kendisinin yetiştirmeye çalışması

(devam ediyor)

Tablo 2 (devam)

Katılımcı	Ana Tema	Alt Temalar	Kavramlar ve Alt Kavramlar
Sektör Temsilcileri	İstihdam ve Ekonomik Büyümenin Önündeki Engeller	Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemi Kaynaklı	<ul style="list-style-type: none"> • Sektörel düzeyde planlama ilkesine uyulmaması <ul style="list-style-type: none"> ➤ Okullarda arz-talep dengesinin kurulmaması ➤ Bazı alanlarda isteği karşılayacak bölümün olmaması ➤ Mezun öğrenci sayısının bazı alanlarda fazla olması ➤ Sektörün gereksinimi olmayan bölümlerin açılması • İleriye yönelik olmayan politikaların uygulanması • Okullardaki eğitimle iş yaşamının uyuşmaması <ul style="list-style-type: none"> ➤ Okulların kuramsal bilgiye ağırlık vermesi ➤ Uygulama çalışmalarının az olması ➤ Sektörün istediği öğrencinin yetiştirilememesi • Okulların araç-gereç konusunda sektörün gerisinde kalması • Mezun öğrencilerin alanlarında çalışmaması • Öğrencilerin yeteneğine göre okullara alınmaması • İş dünyasıyla işbirliklerinin eksik olması • Mesleki ve teknik eğitimin ortaokul düzeyine indirilmemesi
		İş Piyasası Kaynaklı	<ul style="list-style-type: none"> • İş dünyasının sorumluluk almak istememesi • Sektörün ihtiyaç analizlerini kamuoyuyla paylaşmaması • Sektördeki çalışma koşullarının ağır olması • İş-ücret dengesinin sağlanmaması • İş yerlerinin ara elemanını kendisinin yetiştirmeye çalışması

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve sektör temsilcilerinin mesleki ve teknik eğitim bağlamında istihdam ve ekonomik büyümenin önündeki engeller temasında belirttikleri görüşler, mesleki ve teknik eğitim sisteminden kaynaklanan ve iş piyasasından kaynaklanan olmak üzere iki alt temada toplanmıştır. Katılımcıların bazı konularda farklı düşünceler dile

getirmelerine karşın istihdam ve ekonomik büyüme önündeki engeller konusunda çoğunlukla aynı nedenler üzerinde durdukları görülmektedir.

Katılımcılar, istihdam ve ekonomik büyümenin önündeki engeller kapsamında, mesleki ve teknik eğitim sisteminden kaynaklanan nedenlere ilişkin çok sayıda konu belirtmişlerdir. Öğretmenler, okul yöneticileri ve sektör temsilcileri sektörel düzeyde planlama ilkesine uyulmaması nedeniyle mesleki ve teknik eğitimin istihdam ve ekonomik büyüme hedefine hizmet edemediğini belirtmiştir. Bu yönde görüş bildiren Ö7, “Okullarımızda sektörel düzeyde planlama ilkesine bağlı kalınarak bölümler açılmıyor. Çocuk gelişimi bölümünde atölye ve laboratuvara ihtiyaç olmadığı için her okulda bu bölüm açılıyor.” diyerek düşüncelerini açıklamıştır. Aynı konuda görüş bildiren Y3, gereksinim duyulan bölümlerin açılması gerektiğine şu açıklamasıyla işaret etmiştir:

Sektörel düzeyde planlama ilkesine bağlı kalarak okulları ve bölümleri revize edemediğimiz için istihdam ile ilgili ciddi sıkıntılar yaşıyoruz. Gaziantep'teki sanayi hacminin % 80'i metal ve makine üzerine, % 2'lik kısmı elektrik üzerine. Bu tabloya baktığımızda kaç okulda metal bölümü var ya da metal bölümünde Gaziantep'te toplam kaç öğrenci var?

Sektörel planlama ilkesinin uygulanmamasından kendisinin de etkilendiğini belirten S9 ise “Sektörel düzeyde planlama ilkesine uyulmuyor maalesef...Okullardaki öğrenci sayısı ile çalışabilecekleri alanlardaki eleman açığı birbiriyle örtüşmüyor.” şeklinde görüş belirtmiştir. S9 ile benzer yönde açıklamada bulunan Ö1 de arz-talep dengesinin sağlanamamasının işsizliği artırdığına dikkat çekerek “Mezun öğrencilerin iş bulamamasındaki temel etken mezun sayısının çok fazla olmasıdır. Arz-talep dengesi doğru kurulamadığı için çocuklar işsiz kalıyor. Bazı alanlarda olabildiğince yığılma var.” sözleriyle görüşlerini belirtmiştir. Sektörel planlama ilkesine uyulmaması konusunda öğretmenler ve okul yöneticileri, mesleki ve teknik eğitimin okul boyutunu doğrudan oluşturmaları nedeniyle sektör temsilcilerinden farklı olarak alan açma konusunda kolaycılığa kaçıldığına dikkat çekmişlerdir. Bu konuda Ö3, “Alan açma konusunda kolaycılığa kaçıldığını düşünüyorum. Mesela bilişimde ilgili alan açmak, bir bilgisayar laboratuvarı ile öğretmen atamasından ibaret.” şeklinde görüş belirtmiştir. Aynı konuda Y3, “İşletmelerin personel ihtiyaç verileri göz önüne alınarak bölümler açılmalı. Bölümler okul idarecilerinin istekleri doğrultusunda açılmamalı.” şeklinde düşüncelerini açıklamıştır. Var olan bölümlerin çoğunun istihdamı engellediğini ve bu konuda düzenlemeler olması gerektiğini belirten Ö4 ise şu şekilde değerlendirme yapmıştır:

“Mezunlara iş imkânı sağlamak için yığılma yaşanan bölümlerin kapatılması gerekir... Çocuk gelişimi, sağlık ve bilişim bölümleri her okulda var. Buna gerek yok. Bu alanları farklı alanlara tahsis etmek için çalışılmalı. Popüler bölümlere değil, sektörün ihtiyaç duyduğu bölümlere öncelik vermek gerekiyor.”

Okuldaki bölümlerin hangi esaslara göre açıldığı konusunda bilgi veren Y2 de sektörel düzeyde planlama ilkesine uyulmadığına şu açıklamasıyla işaret etmiştir:

Biz sektörün ihtiyacı olanı değil de, öğrencilerin talep ettiği bölümleri açmaya izin veriyoruz. Böyle olunca da sektörün ihtiyaçları karşılanmıyor. En son il millî eğitimde, mesleki eğitim kurulunda bir rapor hazırlamıştık. Bu rapor doğrultusunda gördük ki ihtiyaç duyulan meslek dallarıyla mesleki [ve teknik] eğitimde mezun verdiğimiz bölümler birbirine uymuyor.

Öğretmenler, okul yöneticileri ve sektör temsilcilerinden farklı olarak planlama aşamasında pilot uygulamalara yer verilmemesini, ekonomik büyümenin önündeki engeller arasında görmekte-dirler. Pilot uygulamaların yapılmasının gerekliliğini Ö1 şu şekilde belirtmiştir:

Sağlık Bakanlığının uygulama ve işleyiş yönteminden daha fazla yararlanılabilir. Çünkü Sağlık Bakanlığının uzun yıllardır süren ve hemen her fırsatta değişmeyen köklü bir geleneği var ancak Milli Eğitim sürekli değişim gösterdiği için taşlar rayına oturmuyor. Pilot uygulamalar yapılmadan ve gerekli alt yapı oluşturulmadan değişim yoluna gidildiği için sık sık sorunlar da çıkıyor haliyle.

Katılımcı grupların mesleki ve teknik eğitim sisteminden kaynaklanan nedenler alt temasında, okullardaki eğitimle iş yaşamının uyuşmaması sorununa ilişkin benzer açıklamalar yaptıkları görülmektedir. Bu konuda görüş belirten Ö2, düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir:

Mesleki [ve teknik] eğitimle iş yaşamının gereklilikleri tam anlamıyla uyumlu diyemeyiz. Uygulamada yetersiz kaldığımızı düşünüyorum. Teorik anlamda eğitim verilebilir, ders konusunda gereken bilgilerle sahip olunabilir. Ancak burada uygulama devreye giriyor. Uygulama konusunda yetersizliklerin yaşanması, piyasaya verimli öğrencilerin yerleştirilmesi konusunda sıkıntılar ortaya çıkarıyor.

Aynı konuda görüş belirten ve kuramsal bilginin uygulamaya dökülmesi gerektiğinin altını çizen Y5 de “Okullarımızda verilen eğitim ile iş dünyasının gerekleri birbiriyle uyumlu değil. İş kitaptan okumakla öğrenilmiyor maalesef. Kitabi bilgileri uygulamaya geçirmemiz gerekiyor.” biçiminde açıklamada bulunmuştur. Benzer doğrultuda açıklama yapan ve meslek lisesi öğrencilerinin uygulama becerilerinin son derece zayıf olduğuna değinen S2 ise “Okulların uygulamalara ağırlık vermesi gerekiyor. Bu uygulamaların birebir şeklinde olması lazım. Mesleki konular tahtada işlemekle, teorisini görmekle olmuyor. Öğrencinin elektrikle ilgili temel elektrik malzemelerini bilmesi gerekiyor.” sözleriyle gözlemlerini paylaşmıştır.

Her üç katılımcı grubu da teknolojinin hızla ilerlemesinin okulların kullanılan araç-gereç noktasında sanayiden geri kalmasına neden olduğuna ve okulların bu hızlı değişime ayak uyduramadığına vurgu yapmıştır. Araç-gereç yetersizliğinin istenilen

nitelikte öğrenci yetiştirilmesini de engellediğini düşünen Ö6 “İş gücü piyasasının istekleri doğrultusunda değil meslek liselerimiz. Biz piyasanın birikim ve beklentilerine uygun öğrenci yetiştirmiyoruz. Sanayi ve okulun kullandığı araç-gereçler ile yöntem ve teknikler farklı biliyorsunuz.” şeklinde görüşünü açıklamıştır. Okulların iş yaşamıyla bütünleşmesini engelleyen donanımlardan yoksun olduğunu belirten Y4 ise “Mevcut okul eğitimleri, iş yaşamına entegre edilmiş düzeyde değil. Atölye ve laboratuvar donanımlarımızla iş dünyasının teknik imkânları birbiriyle uyumuyor.” biçiminde açıklamada bulunmuştur. Okulların yeniliklere ayak uydurmadığını ve eğitim sisteminin bu doğrultuda düzenlenmesinin gerektiğini belirten S2 ise şu açıklamalarda bulunmuştur:

Çocuk otomotiv okuyor. Vida nasıl sökülüp takılıyor, motor nedir, nasıl sökülüp takılıyor bilmiyor. Bunu kâğıt üzerinde görmekle bu iş yürümez. Okullarda bununla ilgili teçhizatlar eksik. Her şey yenileniyor sürekli. Onun için [eğitimi] iş yerleriyle birlikte yürütmek gerekiyor. Meslek liselerinde bir yıl temel eğitim verilmeli. Ondan sonraki eğitimler tamamen uygulamalı olmalı. Çünkü iş yerleri, teknolojik yeniliklere araç gereç açısından açık ama okullar bu yeniliklere ayak uyduramıyor.

Katılımcılar, mesleki ve teknik eğitim sisteminden kaynaklanan nedenler ile ilgili olarak iş dünyasıyla işbirliklerinin eksik olması konusunda benzer görüşlere sahiptir. İş dünyasıyla bütünleşmenin, mesleki ve teknik eğitimin önünü açacağını düşünmektedirler. Bu konuda görüş bildiren Ö3 “Meslek liselerinin gelişmesi ve iş dünyasıyla uyumu için protokollere ihtiyaç var. Ancak bu protokollerin kâğıt üstünde kalmadan uygulaması zorunlu hale getirilmeli.” diyerek söz konusu işbirliklerine duyulan gereksinimi vurgulamıştır. Kalıcı iş anlaşmalarının önemine değinen S6 ise “Çocuklar mesleği okulda öğrenmiyorlar. Öğrendikleri teorik bilgiyle ne işverenin ne de ülkenin büyümesine katkı sağlanabilir. Bunu engellemenin yolu [iş dünyası ve okulların] iç içe olmalarını sağlamak ve kalıcı anlaşmalar yapmaktan geçiyor.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Sektör temsilcileri, diğer katılımcı gruplardan farklı olarak mesleki ve teknik eğitimin istihdama ve ekonomik büyümeye katkı sağlamasının önündeki engeller arasında, mesleki ve teknik eğitimin ortaokul düzeyine indirilememesine dikkat çekmişlerdir. Sektör temsilcileri, mesleki ortaokulların çıraklık yaşını erken döneme çekmeye yardımcı olacağını ve bu durumun mesleki ve teknik eğitimi geliştireceğini düşünmektedirler. Bu konuda görüş belirten ve öğrencilerin mesleki ve teknik eğitime dâhil olmadan önceki öğrenim sürelerinin uzun olmasına bağlı olarak mesleki ve teknik ortaokulların açılmasına vurgu yapan S3, bu konudaki gözlemlerini ve önerisini şu şekilde belirtmiştir:

Çocuk bize öğrenim süresi çok fazla olduğu için 16 yaşında geliyor. O yaşta ergenlik problemleriyle uğraşılıyor. Çocuğu disipline etmek zorlaşıyor. Çağımızda para unsuru da bu sıkıntıya eklenince çocuğu toparlamak daha da zorlaşıyor. 16 yaşından sonra bir şeyleri öğrenmesi

zaten zor olan bu çocuklardan usta olmalarını beklemek mümkün değil. Dolayısıyla 10 yıl sonra piyasada usta bulmak imkânsız olacak. Meslek sahibi olmak isteyen öğrenciler için okul süresinin daha kısa olması gerekiyor. Çocuğun öğrenme süresi kısa olduğu için mesleki ortaokulların açılması gerektiğini düşünüyorum.

Aynı doğrultuda açıklamalarda bulunan ve çıraklık yaşının erken zamanlara indirilmesi için mesleki ortaokulların önemine değinen S8'in açıklamaları ise şu şekildedir:

İş yaşamıyla uyum için öncelikle işletmelerin özelliklerini bilip ona göre eğitim sistemini düzenlememiz gerekiyor. Özel sektörün bu konuda yaşadığı en büyük problem, öğrencilerin belli bir yaşa geldikten sonra çırak veya ara eleman olamayacağı ile ilgilidir. Liseyi bitirdikten sonra işe başlama, çok geç bir yaşa tekabül ediyor. Onun için mesleki [ve teknik] eğitimi ortaokul seviyesine indirmeliyiz.

Mesleki ve teknik eğitim sisteminden kaynaklanan nedenler ile ilgili olarak öğretmenler ve okul yöneticilerinin sektör temsilcilerinden farklı olarak mesleki sertifikasyon çalışmalarının uygulanmamasına değindikleri görülmektedir. Mesleki sertifikasyon uygulamasının istihdama ortam hazırlayacağı ve meslek liselerini önemli kurumlar haline getireceği düşünülmektedir. Ancak bu konudaki çalışmaların tam olarak yaşama geçirilemediğini belirten Ö4, şu açıklamaları yapmıştır:

İş gücü piyasasında zorunlu mesleki eğitim sertifikasyonu olması, mesleki [ve teknik] eğitimden mezun olan öğrencilerin istihdamını kolaylaştırır. İşletmelere mesleki [ve teknik] eğitim mezunu olan kişileri alma zorunluluğu getirilmeli. Örneğin otellere, turizm otelcilik lisesi mezunları alınmalı. Dışarıdan alınan sertifikalarla aşçı veya diğer elemanlar, meslek lisesi mezunu varken alınmamalı.

Tablo 2 incelendiğinde, mesleki ve teknik eğitim bağlamında istihdam ve ekonomik büyümenin önündeki engellerden birinin de iş piyasasından kaynaklandığı görülmektedir. Katılımcılar, iş dünyasının üzerine düşen bazı sorumlulukları yerine getirmediğini belirtmiştir. Mesleki ve teknik eğitimin ikinci boyutunu oluşturan ve bireylere iş yaşamına katılma olanağı veren işletmelerin, mesleki ve teknik eğitime sahip çıkmalarıyla istihdamın önündeki engellerin aşılabacağı düşünülmektedir. Katılımcılar, iş dünyasının sorumluluk almak istemediğini ve bu durumun, mesleki ve teknik eğitimin eksik kalmasına neden olduğunu belirtmiştir. Bu konuda açıklama yapan ve bu bağlamda ucuz işçi sorununa da değinen Ö6 “İş dünyası bugün itibarıyla mesleki [ve teknik] eğitime yönlendirme konusunda herhangi bir sorumluluk almaz. Çünkü daha ucuza çalıştırabildiği Suriyeli insanlar var. Geleceğimizin anahtarı bu okullar.” şeklinde görüş belirtmiştir. İş dünyasının okullardan kaynaklanan sorunlar nedeniyle mesleki ve teknik eğitime kayıtsız kaldığını belirten Y10 ise “İş dünyasının istediği elemanları, biz okullar yetiştiremiyoruz. Sektör öğrencilerimizin çok geride olduğunu biliyor ve onları eğitmekle meşgul olmak istemiyor.” biçiminde

düşüncelerini açıklamıştır. İşletmelerin sorumluluk almak istememesini, sektörel düzeyde planlama olmamasına bağlayan ve bundan dolayı kendi ara elemanını kendisinin yetiştirdiğine dikkat çeken S8 ise “Sektörel düzeyde planlama ilkesine uyulmadığı için işletmeler de ara elemanlarını kendileri yetiştirmek zorunda kalıyor.” demiştir.

Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin sektör temsilcilerinden farklı olarak iş piyasasından kaynaklanan nedenler kapsamında iş dünyasında ucuz işçiliğe yönelmesi sorununa dikkat çektikleri görülmektedir. Son yıllarda yanı başımızda bulunan Suriye’de yaşanan olumsuzluklar dolayısıyla gerçekleşen göç dalgasının, bu sorunu iyice artırdığı belirtilmiştir. Bu konuda ucuz işçilik nedeniyle mezunların farklı alanlarda çalıştığına değinen Ö6, “Öncelikle Suriyeli vatandaşlarla iş konusunda yarışır hale geldik. Bu durum mezun öğrencilerin iş bulma imkânını etkiliyor. Kaldı ki meslek lisesinden mezun gençlerin birçoğu kendi alanlarında çalışmıyor. Biz mezun ettiğimiz öğrencilerimizle market çalışmanı olarak karşılaşıyoruz.” şeklinde gözlemlerini ve görüşlerini belirtmiştir.

Öğretmen ve okul yöneticileri, işletmelerin mesleki ve teknik eğitimden ara eleman almaması konusunda benzer açıklamalarda bulunmuşlardır. Bu sorunun, istihdamın önündeki engellerden biri olduğu belirtmişlerdir. Bu konuda Y5, “İş yerlerine eleman ihtiyaçlarını mesleki [ve teknik] eğitim gören kişilerden seçme zorunluluğu getirilmesi, mesleki [ve teknik] eğitime çok ciddi katkılar sağlar. İş dünyası bunu nasıl karşılar bilmiyorum, çünkü hâlihazırda beceri eğitiminde öğrenci alımı için bile zorluk çıkarıyorlar.” şeklindeki açıklamasıyla iş yerlerinin önerisine sıcak bakmama olasılığı konusundaki kaygılarını da dile getirmiştir. Aynı konuda Ö6, “İşletmeler yasa gereği belli oranda engelli personel almak zorunda. Aynı uygulamanın meslek lisesi mezunlarının alımı için de uygulamaya konması gerekir.” önerisinde bulunmuştur.

Sektör temsilcileri ve okul yöneticileri, iş yerlerinin ara elemanlarını kendilerinin yetiştirmeye çalışmasını, mesleki ve teknik eğitimin istihdam sağlama rolü önündeki engellerden biri olarak görmektedirler. Bu konuda açıklama yapan Y2, var olan duruma ilişkin gözlemlerini şu sözlerle paylaşmıştır:

Sektör bizi tatmin etmiyor, biz de sektörü tatmin edemiyoruz. Biz eğitimimizi veriyoruz. Millî Eğitim Bakanlığının bize gönderdiği müfredatı ve modülleri uyguluyoruz. Sektör de bambaşka bir âlem zaten, kendileri çalıp kendileri oynuyor. İşçisini alıp kendisi eğitiyor. Bambaşka alana bambaşka alandan işçi alıp çalıştırıyorlar.

Aynı konuda S6, “İşletmeler, mesleki [ve teknik] eğitimdeki öğrencileri yeterli görmediği için kendi elemanını yetiştirmek istiyor. Bu da meslek liselerinden mezun öğrencilerin işsiz kalmasına sebep oluyor.” şeklinde görüşlerini dile getirmiştir.

İş piyasasından kaynaklanan nedenler konusunda öğretmen ve sektör temsilcileri, iş-ücret dengesinin sağlanmamasının istihdam ve ekonomik büyüme önündeki engeller arasında yer aldığını düşünmektedirler. Beden işçiliğine dayanan

mesleki ve teknik eğitim mezunlarının, iş-ücret dengesizliği konusunda sorunlar yaşadığını belirtmişlerdir. Aynı zamanda öğretmenler, mevsimlik işçi ve sigorta primleri gibi konularda iş dünyasının sorumluluklarını yerine getiremediğine değinmişlerdir. Ö8 bu konuyla ilgili olarak şu açıklamayı yapmıştır:

Sigortası yatmayan ve sosyal güvencesi devam etmeyen mezunlar, çareyi başka arayışlar içerisine girmekte buluyor. İş yerleri mevsimlik işçi gücünü terk etmeden kalıcı bir istihdam sağlanamaz. Bu konuda da devletin mevsimlik iş gücünü engellemesi ve sektörde kalıcılığı sağlayacak istikrar hamlelerinde ciddi yaptırımlara gitmesi gerekiyor.

Bu bağlamda sanayileşmenin az olması ile asgari ücretin düşük olmasının istihdam önündeki engeller arasında bulunduğunu belirten öğretmenlerin, bu noktada diğer katılımcılardan ayrıldığı görülmektedir. Ö10, iş dünyasından kaynaklandığını gördüğü bu sorunları, “Mezunların işe yerleşmemesinde sanayileşmenin az olması etkili bence. Çünkü bazı bölgelerde sanayi kuruluşları yok ama meslek lisesinde ilgili bölümleri var. Mezunların işe yerleşmemesinde diğer faktör ise, asgari ücretin düşük olması.” şeklinde açıklamıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Mesleki ve teknik eğitim sistemi ve politikaları ile ekonomik büyüme ve istihdam arasındaki bağlantıların öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve sektör temsilcilerinin bakış açısından incelendiği bu çalışmada, mesleki ve teknik eğitim sisteminin ekonomik büyüme ve istihdam açısından gelişime açık yönlerine dikkat çekilmiştir. Mesleki ve teknik eğitim sisteminin istihdam ve ekonomi açısından önemi üzerinde durularak etkili bir şekilde yapılandırılmasına yönelik öneriler ortaya konmuştur.

İstihdam ve ekonomik büyümenin önündeki engeller konusunda, mesleki ve teknik eğitim sisteminden kaynaklanan nedenler ile ilgili olarak öğretmenler, okul yöneticileri ve sektör temsilcileri, sektörel düzeyde planlama ilkesine uyulmaması nedeniyle mesleki ve teknik eğitimin istihdam ve ekonomik büyüme hedefine hizmet edemediğini belirtmiştir. Eğitim ve ekonomik büyüme arasındaki pozitif ilişki birçok çalışmada ortaya konulmuştur (Anderson, 2002; Lin, 2002; Mupimpila ve Narayana, 2009). Mouzakitis (2010) ve Cooray’ın (2010) yaptığı araştırmalarda da bir ülkedeki eğitimin niteliğiyle ülkedeki ekonomik büyüme arasında bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle eğitimin ve özellikle mesleki ve teknik eğitimin ekonomik büyümeye katkı sağlayamaması, bu alanda ciddi politika oluşturma çalışmalarına gereksinim olduğunun bir göstergesidir. Nitekim Anderson (2002), piyasaların gittikçe küresel ve rekabetçi duruma gelmesiyle hükümetlerin daha nitelikli ve istihdam edilebilir çalışanlar yetiştirebilmek için mesleki ve teknik eğitim politikalarına yön vermek zorunda kaldıklarını belirtmiştir. Araştırmanın katılımcılarının mesleki ve teknik eğitimin ekonomik büyümeye katkı sağlayamamasının nedenlerine ilişkin belirttikleri görüşler, hangi alanlarda politika gereksinimi olduğuna ışık tutmaktadır. Katılımcılar, teknolojinin hızla ilerlemesinin

okulların araç-gereç noktasında sanayiden geri kalmasına neden olduğunu, okulların bu hızlı değişime ayak uyduramadığını ve mesleki ve teknik eğitim kurumları ile iş dünyasının bütünleşmesi durumunda mesleki ve teknik eğitimin önünün açılacağını belirtmişlerdir. Öğretmen ve okul yöneticileri, sektörel düzeyde planlama ilkesine uyulmadığını, alan açma konusunda kolaycılığa kaçıldığını ve planlama aşamasında pilot uygulamalara yer verilmemesinin ekonomik büyümenin önündeki engeller arasında olduğunu dile getirmiştir. Sektör temsilcileri ise, meslek liselerinin programlarının iş dünyasının gereksinimleri doğrultusunda olmadığını ve istenilen nitelikte öğrenci yetiştirilememesini, ekonomik büyüme önünde engel olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların eksikliğine işaret ettiği sektörel düzeyde planlama ilkesi, Yirmi Yedinci Hükümet Programı'nda (1962-1963) ele alınmış ve bu doğrultuda her türdeki eğitim kurumunun belli bir plana bağlı kalarak açılacağı ve Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından gerçekleştirilen sektördeki ihtiyaç analizleri dikkate alınarak eğitim kurumları ile ülke gereksinimleri arasında sunum-istem dengesi oluşturulacağı belirtilmiştir. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1973-1977) ise, mesleki ve teknik eğitim kurumları ile iş yaşamı arasında yeterli düzeyde ilişki kurulamamış olması konusuna dikkat çekilmiş ve bu önemli ilke yaşama geçirilemediği için bu kurumlardan istenen verimin bir türlü alınmadığı belirtilmiştir (DPT, 1972). Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının dönüşüm geçirmesi gerektiğine işaret eden Otuz Beşinci Hükümet Programı'nda (1972-1973) ise, ekonomik kalkınmaya büyük ölçüde katkı sağlayan teknik okulların modern bir sistem ekseninde ele alınacağı ve gerekli dönüşümün bu gerçek temelinde yapılacağı vurgulanmıştır. Ancak söz konusu dönüşümün gerçekleştirilemediği, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1979-1983), istihdam koşulları ve teknolojik yapıdan uzak olan mevcut sistemin, istenilen düzeyde sonuçlar vermesi yönünde gerekli önlemlerin bir türlü alınmadığı yönündeki belirleme ile ortaya konmuştur (DPT, 1978). Mesleki ve teknik eğitim, ekonomik büyüme ve istihdam arasındaki bağın güçlü bir şekilde kurulması gerekliliği, 2023 Eğitim Vizyonu (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018) kapsamında mesleki ve teknik eğitimin, ekonomik büyüme ve istihdam konularıyla birlikte ele alınmasından da anlaşılmaktadır. Bu kapsamda geleceğin meslekleri konusunda çeşitli kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılmasının gerekliliği üzerinde durulmuştur. Bu amaç doğrultusunda işbirliği ilkesinin; sektör liderleri, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, kamu ve sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler gibi farklı kurumlarla sürdürüleceği belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan okul yöneticileri ve sektör temsilcileri, istihdam ve ekonomik büyümenin önündeki engeller kapsamında, mesleki ve teknik eğitim sisteminden kaynaklanan nedenlere ilişkin olarak yaşanan sıkıntıların, geleceğe yönelik bir planlamadan çok günün koşullarına göre politika belirleme anlayışından kaynaklandığını belirtmiştir. Mesleki ve teknik eğitimin ekonomik büyüme ve kalkınma açısından önemi düşünüldüğünde, söz konusu politikaların bir vizyon doğrultusunda hazırlanarak uygulanması gerektiği daha iyi anlaşılmaktadır. Bu konuda Malhotra ve Malhotra (2015), bir ülkenin sürdürülebilir kalkınması için ülkedeki mesleki ve teknik eğitim sisteminin niteliğinin önem taşıdığını belirtmiştir.

Tripney ve Hombrados (2015), dünyanın genç istihdam bunalımıyla karşı karşıya kalması nedeniyle yıllarca önem verilmeyen mesleki ve teknik eğitim sisteminin yeniden ülke kalkınmasındaki yerini aldığını vurgulamıştır. Nwosu ve Micah (2017) ise, sürdürülebilir bir kalkınmanın gerçekleşebilmesi için eğitim sisteminin etkililiğinin önemini belirterek ulusal düzeyde kalkınma hedeflerine iyi yapılandırılmış bir mesleki ve teknik eğitim sistemiyle ulaşılabileceğini belirtmiştir. Bu doğrultuda araştırmaya katılan sektör temsilcileri, bir politika önerisi olarak mesleki ortaokulların çıraklık yaşını erken döneme çekmeye yardımcı olacağını ve bu durumun mesleki ve teknik eğitimi geliştireceğini dile getirmiştir. Mesleki ve teknik eğitimin erken dönemlere çekilmesi gerektiğine işaret edilen Altıncı Millî Eğitim Şûrası'nda (1957), ilkokul mezunları için çıraklık okullarının açılması öngörülmüş ve gençlerin mesleki becerilere erken yaşta sahip olmaları gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla sektör temsilcilerinin önerdikleri bu uygulamaya ilişkin politika düşüncesinin çok önceleri de var olduğu anlaşılmaktadır. Kuşkusuz mesleki ve teknik eğitim ile istihdam ve ekonomik büyüme arasındaki bağlantının etkili bir şekilde kurulabilmesi, iş piyasası ile mesleki ve teknik eğitim kurumları arasındaki işbirliğinin niteliğine bağlıdır. Gür (2011), eğitim sistemlerinin nitelikli işgücünü oluşturacak alt yapıya sahip olmaması durumunda, işletmelerin bu hızlı değişim karşısında varlıklarını sürdürebilmelerinin olanaklı olmadığını belirtmiştir. Bu nedenle söz konusu işbirliğinin kurulması, iş piyasası açısından da yaşamsal öneme sahiptir. Ancak mesleki ve teknik eğitim kurumları mezunlarının iş piyasasının gereksinim duyduğu nitelikte olmadığını ve işletmelerle mesleki ve teknik eğitim kurumları arasındaki işbirliğinin yetersiz olduğunu ortaya koyan birçok araştırma bulunmaktadır. İşler (2006), otomotiv eğitimi veren mesleki ve teknik ortaöğretim kurumu mezunlarının mesleki yeterliliklerinin sektörün gereksinimlerine uygun olmadığını, etkililik düzeylerinin düşük olduğunu ve bu kurumlarla sektörel kuruluşlar arasında işbirliği sorunlarının olduğunu belirlemiştir. Dursun (2008) ve Üzer (2007) yaptıkları araştırmalarda, sistemin ortakları olan MEB ile işletmelerin genelde içlerine dönük biçimde çalıştıklarını ve aralarında iletişim ile işbirliği eksikliği bulunduğunu saptamıştır. Özcan (2014) ise, Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim programları ve işgücü piyasası arasındaki ilişkinin zayıf olmasının mesleki ve teknik eğitimin beklenen düzeyde istihdam artışı sağlayamamasına neden olduğunu belirlemiştir. Tüm bu bulgular, söz konusu işbirliğinin acilen güçlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Küreselleşme ile birlikte nitelikli iş gücüne duyulan gereksinimin daha etkin bir biçimde karşılanabilmesi için eğitim kurumlarıyla işletmeler arasındaki işbirliğinin artırılması gerekmektedir (Mouzakitis, 2010; Tabbron ve Yang, 1997). Mesleki ve teknik eğitimin iktisadi yaşama katkı sağlaması için hükümet, sivil toplum ve özel sektör arasında sıkı bir işbirliği olması önem taşımaktadır (Almanya Federal Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı-Bundesministerium für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung [BMZ], 2012). Elbette söz konusu işbirliğinin sağlanabilmesi, mesleki ve teknik eğitim kurumları ve sektör olmak üzere her iki tarafın da gereksinim ve isteklerinin dikkate alınması ile olanaklı olabilir. Bu konuda Polesel ve diğ. (2017), iş dünyasının, okullardaki mesleki çalışmaların tasarlanmasına ilişkin kararlarda daha fazla rol

alması durumunda, öğrencilere çalışma olanağı sunmayı karşılıklı yarar sağlayan bir konu olarak gördüğünü saptamıştır. Türkiye’de de mesleki ve teknik eğitim kurumları ile sektör arasında işbirliğinin sağlanmasına dönük çeşitli politikalar zaman içerisinde oluşturulmuştur. Örneğin Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda (1996-2000), mesleki ve teknik eğitim kurumları ve programları ile işe yerleştirme hizmeti veren birimler ve işgücü piyasası arasında etkin bir eşgüdüm ve işbirliği kurulması hedeflenmiştir (DPT, 1995). Bu konuda en son 2023 Eğitim Vizyonu’nda (MEB, 2018), mezunların sürekli gelişimlerine ortam oluşturmak için öğrencilere çeşitli kaynaklardan sertifikalı eğitim ile sanayi ve akademinin birlikte akredite ettiği dersler alma olanaklarının sağlanacağı belirtilmiştir.

Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, mesleki ve teknik eğitimin istihdamı ve ekonomik büyümeyi destekleyecek yönde gelişiminin sağlanmasında, mesleki ve teknik eğitim sisteminin bir bütün olarak düşünülmesi sonucunda oluşturulan kapsamlı politikalara duyulan gereksinim ortaya çıkmaktadır. Eğitim sisteminin planlanmasından öğretimin tasarlanmasına kadar uzanan süreçlerin etkileşimli yapısı düşünülerek oluşturulmuş eğitim politikalarının, bu çalışmada ortaya çıkarılan sorunların çözümünde daha işlevsel olabileceği anlaşılmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim politikaları aracılığıyla bu alanda gereksinim duyulan düzenlemelerin yapılamaması, mesleki ve teknik eğitimin ekonomik büyümeye katkı sağlaması bakımından önemli bir araç olması yönündeki işlevinin de zayıflamasına neden olmaktadır.

Eğitim ekonomisi politikalarına bağlı olarak mesleki ve teknik eğitim kurumlarında fiziki olanaklar açısından gözlenen eksikliklerin, birçok alanda sorun yaşanmasına neden olduğu anlaşılmaktadır. Okulların kullanılan araç-gereç noktasında sanayiden geri kalması, istihdam ve ekonomik büyüme arasındaki bağlantının kurulamamasına neden olmaktadır. Araştırmada iş dünyasının mesleki ve teknik eğitimde rol almak istememesinin, mesleki ve teknik eğitime zarar verdiği ve bu konuda kapsamlı politikalar geliştirilmesine gereksinim olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İş yerlerinin ara eleman gereksinimini mesleki ve teknik eğitimden karşılamaması, bu konudaki sorunun önemli bir göstergesidir. Bu durumun aynı zamanda eğitim-istihdam bağlantısının kurulamamasına neden olarak mesleki ve teknik eğitimin ekonomik büyümeye katkısını engellediği sonucuna varılmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim mezunlarının yeterli istihdam olanaklarına ulaşamamasında, öğretim programı politikalarının ve öğretim süreçlerinde benimsenen eğitim anlayışının da etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının öğrenci niteliklerinde iyileşme sağlanabilmesi için bu kurumların mezunlarına yönelik istihdam politikalarının geliştirilmesi yönünde bir gereksinim bulunmaktadır. Meslek lisesi mezunlarının istihdam alanlarının yetersiz olması, mezun öğrenci sayısının bazı alanlarda fazla olması, mezunların kendi alanlarında çalışmaması ve mezunlara ucuz işçi gözüyle bakılması gibi nedenlerle bu okullar tercih edilmemektedir. İstihdamın önündeki engeller ortadan kaldırılmadan bu okullara nitelikli öğrenci yönlendirilmesinin

olanaklı olmadığı açık bir şekilde görülebilmektedir. Bu noktada istihdam politikaları ile planlama politikalarının bir arada eşgüdümlü bir şekilde geliştirilmesi gerektiği de anlaşılmaktadır. Eğitim planlamasına gereken önemin verilmemesi veya planların yaşama geçirilememesi, mezunların alanlara dağılımında dengesizliklere neden olmakta ve bu durum istihdam açısından sorunlara neden olmaktadır. Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre, planlama ile ilgili olarak mesleki ve teknik eğitim kapsamında sektörel düzeyde planlama yapılmaması da eğitim ve istihdam bağının kurulmasını engellemektedir. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında açılacak alanlara/dallara ilişkin karar verme sürecinde, iş piyasasının genel olarak gereksinim duyduğu ara eleman niteliklerine ve yerel düzeyde gelişim gereksinimlerine yönelik ihtiyaç analizleri yapılmalıdır. Bu şekilde gerçekleştirilecek sistemli bir planlama anlayışıyla mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdam oranlarında iyileşme sağlanabilir. Ayrıca bu amaçla oluşturulan “İstihdam Dayanışma Kurulu”nun bu konuda etkin ve verimli çalışması sağlanabilir. Mesleki ve teknik eğitim ile iş piyasası bütünleşmesinin sağlanabilmesi için mesleki ve teknik eğitim sürecinde sanayi kuruluşlarının teknik donanımlarından yararlanılmasına ilişkin uygulamalar tasarlanabilir. Bu konuda aynı zamanda öğrencilerin mesleki beceri açısından istenilen yeterliliğe ulaşabilmesi amacıyla uygulama derslerinin işletmeler aracılığıyla yapılabilmesine olanak sağlayacak yasal düzenlemeler yapılabilir. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarına öğrenci kabulü, öğrencilerin beceri ve yeteneklerini ölçen bağımsız sınav sonuçları dikkate alınarak yapılabilir. İş dünyası ve piyasanın gereksinimlerine uygun yeterliliklere sahip öğrencilerin yetiştirilebilmesi için genel kültür dersleri ile haftalık ders saati sayıları azaltılabilir ve meslek dersleri ile uygulama çalışmalarına yönelik ders saati sayıları artırılabilir.

Kaynakça

- Adıgüzel, O. C. ve Berk, Ş. (2009). Mesleki ve teknik ortaöğretimde yeni arayışlar: yeterliğe dayalı modüler sistemin değerlendirilmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 220-236. http://efdergi.yyu.edu.tr/uploads/c_adiguzel-1542118693.pdf adresinden edinilmiştir.
- Almanya Federal Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı (Federal Ministry for Economic Cooperation and Development) [BMZ] (2012). *Vocational education and training in German development policy*. BMZ strategy paper 8, Division for Public Relations, Information and Education. Retrieved from https://www.bmz.de/en/publications/archiv/type_of_publication/strategies/Strategiepapier326_08_2012.pdf
- Altıncı Millî Eğitim Şûrası (1957). https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29164847_6_sura.pdf adresinden edinilmiştir.

- Anderson, D. (2002, May). *Before and after Rio: Sustainable development and VET in Australia*. Keynote paper presented at the Educating for a Sustainable Future Workshop, Swinburne University of Technology, Victoria.
- Barabasch, A., and Petrick, S. (2012). Multi-level policy transfer in Turkey and its impact on the development of the vocational education and training (VET) sector. *Globalisation, Societies and Education*, 10(1), 119-143. doi: 10.1080/14767724.2012.646904
- Binici, H. ve Arı, N. (2004). Mesleki ve teknik eğitimde arayışlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 383-396. <http://www.gefad.gazi.edu.tr/tr/download/article-file/77312> adresinden edinilmiştir.
- Clarke, K., and Polesel, J. (2013). Strong on retention, weak on outcomes: the impact of vocational education and training in schools. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 34(2), 259-273. doi: 10.1080/01596306.2013.770251
- Cooray, A. (2010). *The role of education in economic growth*. Economics Working Papers, School of Economics, University of Wollongong, NSW, Australia. Retrieved from <https://documents.uow.edu.au/content/groups/public/@web/@commerce/@econ/documents/doc/uow093025.pdf>
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: qualitative, quantitative and mixed methods approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, California, CA: Sage Publications.
- Creswell, J. W., and Miller, D. L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory into practice*, 39(3), 124-130. doi:10.1207/s15430421tip3903_2
- Çalışkan, A. (2015). *Mesleki ortaöğretimde yaygınlık ve kalkınma ilişkisi: Türkiye uygulaması*. (Yayınlanmamış doktora tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>'nden elde edilmiştir. (Tez No. 394886)
- Çalışkan, Ş., Karabacak, M. ve Meçik, O. (2013). Türkiye'de eğitim-ekonomik büyüme ilişkisi: 1923-2011 (kantitatif bir yaklaşım). *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11(21), 29-48. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/46273> adresinden edinilmiştir.
- DPT (1972). *Üçüncü beş yıllık kalkınma planı (1973-1977)*. <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/%C3%9C%C3%A7%C3%BCnc%C3%BC-Be%C5%9F-Y%C4%B1l%C4%B1k-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-1973-1977%E2%80%8B.pdf> adresinden edinilmiştir.

- DPT (1978). *Dördüncü beş yıllık kalkınma planı (1979-1983)*.
<http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/D%C3%B6rd%C3%BCnc%C3%BC-Be%C5%9F-Y%C4%B1l%C4%B1k-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-1979-1983%E2%80%8B.pdf> adresinden edinilmiştir.
- DPT (1995). *Yedinci beş yıllık kalkınma planı (1996-2000)*.
<http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Yedinci-Be%C5%9F-Y%C4%B1l%C4%B1k-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-1996-2000%E2%80%8B.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Dursun, B. (2008). *Yönetici ve öğretmen görüşleri ile mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesinin (MEGEP) etkililiğinin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>'nden edinilmiştir. (Tez No. 234661)
- Fariás, M., and Sevilla, M.P. (2015). Effectiveness of vocational high schools in students' access to and persistence in postsecondary vocational education. *Research in Higher Education*, 56(7), 693–718. doi:10.1007/s11162-015-9370-2
- Gibbs, G.R. (2007). *Analyzing qualitative data. The SAGE qualitative research kit*. U. Flick (Ed.). London: Sage.
- Grubb, W.N., and Ryan, P. (1999). *The roles of evaluation for vocational education and training: Plain talk on the field of dreams*. Geneva: International Labour Office.
- Gür, A. (2011). *Rekabet gücünün artırılmasında nitelikli işgücü ihtiyacı ve mesleki eğitim*. (Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>'nden edinilmiştir. (Tez No. 287831)
- Harper, M., and Cole, P. (2012). Member checking: Can benefits be gained similar to group therapy? *The Qualitative Report*, 17(2), 510-517. Retrieved from <https://nsuworks.nova.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2139&context=tqr>
- Hsieh, H-F., and Shannon, S.E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277-1288. doi: 10.1177/1049732305276687
- Idialu, E.E. (2013). Ensuring quality assurance in vocational education. *Contemporary Issues In Education Research*, 6(4), 431-438. doi: 10.19030/cier.v6i4.8112
- İşler, H. (2006). *Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde Türkiye'deki mesleki ve teknik ortaöğretim sisteminin Avrupa Birliği'ne uygunluğu*. (Yayınlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>'nden edinilmiştir. (Tez No. 189855)

- Karakucak, O. (2003). *Avrupa topluluğunda ve Türkiye'de mesleki eğitim*. Ankara: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları.
- Karmel, T. (2007). Vocational education and training in Australian schools. *The Australian Educational Researcher*, 34(3), 101-117. doi: 10.1007/BF03216868
- Kilbrink, N., Bjurulf, V., Olin-Scheller, C., and Tengberg, M. (2014). Experiences of educational content in Swedish technical vocational education: Examples from the energy and industry programmes. *International Journal of Training Research*, 12(2), 122–131. doi: 10.1080/14480220.2014.11082035
- Lambert, V.A., and Lambert, C.E. (2012). Editorial: Qualitative descriptive research: An acceptable design. *Pacific Rim International Journal of Nursing Research*, 16(4), 255-256. Retrieved from <https://www.tci-thaijo.org/index.php/PRIJNR/article/view/5805/5064>
- Leininger, M. (1994). Evaluation criteria and critique of qualitative research studies. In J. M. Morse (Ed.). *Critical issues in qualitative research methods* (pp. 95-115). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc.
- Lin, T-C. (2002). Education, technical progress, and economic growth: The case of Taiwan. *Economics of Education Review*, 22(2), 213–220. doi: 10.1016/S0272-7757(02)00030-4
- Malhotra, S., and Malhotra, D. (2015). Development of skilled work force through technical and vocational education and training (TVET) system in India. *International Journal of Science and Research (IJSR)*, 4(4), 2547-2550. Retrieved from <https://www.ijsr.net/archive/v4i4/SUB153746.pdf>
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2018). *2023 eğitim vizyonu*. <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- Mouzakitis, G.S. (2010). The role of vocational education and training curricula in economic development. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 3914-3920. doi: 10.1016/j.sbspro.2010.03.616
- Mupimpila, C., and Narayana, N. (2009). The role of vocational education and technical training in economic growth: A case of Botswana. *International Journal of Education Economics and Development*, 1(1), 3-13. doi: 10.1504/IJEED.2009.028935
- Nwosu, J.C., and Micah, E.M. (2017). Technical and vocational education and training as a tool for national sustainable development in Nigeria. *The International Journal of Social Sciences and Humanities Invention*, 4(9), 3983-3988. doi: 10.18535/ijsshi/v4i9.14
- Otuz Beşinci Hükümet Programı (1972-1973). <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP35.htm> adresinden edinilmiştir.

- Özcan, V. (2014). *Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim ile istihdam ilişkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gediz Üniversitesi Uluslararası Politik Ekonomi Anabilim Dalı, İzmir). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>’nden edinilmiştir. (Tez No. 361754)
- Öztürk, N. (2005). İktisadi kalkınmada eğitimin rolü. *Sosyoekonomi Dergisi*, 1(1), 27-44. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/197573> adresinden edinilmiştir.
- Polesel, J., Klatt, M., Blake, D., and Starr, K. (2017). Understanding the nature of school partnerships with business in delivery of vocational programmes in schools in Australia. *Journal of Education and Work*, 30(3), 283-298. doi: 10.1080/13639080.2016.1165344
- Ren, W. (2009). Thoughts on the solutions to problems in vocational education of the new age. *Asian Social Science*, 5(8), 154-157. doi: 10.5539/ass.v5n8p154
- Richards, J. C., and Schmidt, R. (2002). *Longman dictionary of language teaching and applied linguistics* (3rd ed.), London: Longman.
- Sakellariou, C. (2003). Rates of return to investments in formal and technical/vocational education in Singapore. *Education Economics*, 11(1), 73-87. doi: 10.1080/09645290210127525
- Sandelowski, M. (2000). Whatever happened to qualitative description? *Research in Nursing & Health*, 23(4), 334-340. doi: 10.1002/1098-240X(200008)23:4<334::AID-NUR9>3.0.CO;2-G
- Saraçoğlu, E. (2007). *Mesleki eğitim ve mesleki eğitimi geliştirme projesi (MEGEP) uygulamaları: İstanbul’da bir araştırma*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>’nden edinilmiştir. (Tez No. 208608)
- Sharts-Hopko, N.C. (2002). Assessing rigor in qualitative research. *Journal of the Association of Nurses In Aids Care*, 13 (4), 84-86. doi: 10.1016/S1055-3290(06)60374-9
- Soden, R. (1994). *Teaching problem solving in vocational education*. London, UK: Rutledge.
- Sönmez, M. (2008). Türkiye’de mesleki ve teknik örgün öğretimin sorunları ve yeniden yapılandırılma zorunluluğu. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 71-84. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/690/138> adresinden edinilmiştir.
- Streubert, H. J., and Carpenter, D. R. (2011). *Qualitative research in nursing*. (5th ed.). Philadelphia, PA: Lippincott Williams and Wilkins.
- Şimşek, A. (1999). *Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin yeniden yapılandırılması*. İstanbul: TÜSİAD Lebib Yalkın Yayınları.

- Tabbron, G., and Yang, J. (1997). The interaction between technical and vocational education and training (TVET) and economic development in advanced countries. *International Journal of Educational Development*, 17(3), 323-334. doi: 10.1016/S0738-0593(96)00072-7
- Tripney, J.S., and Hombrados, J.G. (2015). Technical and vocational education and training (TVET) for young people in low- and middle income countries: a systematic review and meta-analysis. *Empirical Research in Vocational Education and Training*, 5(3), 1-14. doi: 10.1186/1877-6345-5-3
- Tufan, M., Mızrak, Ş. ve Çelik, D. (2009). Mesleki eğitimde toplam kalite yönetimi ve model önerisi. *Journal of Azerbaijani Studies*, 12, 27-40. <http://www.jhss-khazar.org/2009-12-1/MESLEKI%20EGITIMDE%20TOPLAM%20KALITE%20YONETIMI.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2019). *İşgücü istatistikleri (2014 ve sonrası) (M)* [Veri tabanı]. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 adresinden erişilmiştir.
- Ünal, Ç. (2008). İnsani gelişmişlik endeksine göre Türkiye'nin bölgesel farklılıkları. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 6 (2), 89-113. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/33/926/11542.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Üzer, E. (2007). *Meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki gelişmelerine okul sanayi işbirliğinin etkileri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>'nden edinilmiştir. (Tez No. 227968)
- Wang, A., and Guo, D. (2018). Technical and vocational education in China: Enrolment and socioeconomic status. *Journal of Vocational Education & Training*, 71(4), 538-555. doi: 10.1080/13636820.2018.1535519
- Yavilioğlu, C. (2002). Geri kalmışlık olgusu ve ekonomistlik kalkınma teorileri (eleştirel bir yaklaşım). *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(2), 49-70. <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/147.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Yirmi Yedinci Hükümet Programı (1962-1963). <https://www.tbmm.gov.tr/hukumetler/HP27.htm> adresinden edinilmiştir.
- Yörük, S., Dikici, A. ve Uysal, A. (2002). Bilgi toplumu ve Türkiye'de mesleki eğitim. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 299-312. <http://web.firat.edu.tr/sosyalbil/dergi/arsiv/cilt12/sayi2/299-312.pdf> adresinden edinilmiştir.

Etik Kurul Kararı

Bu araştırma, dergimize 01.01.2020 tarihinden önce gönderildiği için etik kurul kararı zorunluluğu taşımamaktadır.



An Evaluation of Functionality of Vocational and Technical Education System in terms of Employment and Economic Growth¹

ARTICLE TYPE	Received Date	Accepted Date	Published Date
Research Article	11.27.2019	07.26.2020	07.27.2020

Yusuf Cice ²

Ministry of National Education

Betül Balkar ³

Gaziantep University

Abstract

The purpose of the present study is to examine the contribution of the vocational and technical education system on employment and economic growth as well as the obstacles related with employment and economic growth within the context of vocational and technical education based on the opinions of school administrators and teachers who represent the school aspect of the vocational and technical education system and the sector representatives who are the shareholders of the labor market. The participants of the study carried out based on a qualitative descriptive model consisted of 10 school administrators and 10 teachers working at vocational and technical high schools in Gaziantep province along with 10 representatives from public/private establishments that are active in Gaziantep province. Study data were acquired via semi-structured interviews. The study data were analyzed using the content analysis method. According to the findings of the study, sector representatives have more negative opinions on the sufficiency of the contributions of the vocational and technical education system to economic growth. It has been understood that teachers, school administrators and sector representatives evaluate the obstacles related to employment and economic growth with regard to vocational and technical education as based on the vocational and technical education system and as based on labor markets. It is suggested based on the findings of the study that needs analyses should be carried out on the qualifications of semi-skilled workers needed by the labor market when deciding on the disciplines to be opened in vocational and technical education institutions.

Keywords: Vocational and technical education system, economic growth, employment, vocational and technical high schools, labour market

¹This article has been produced from Yusuf Cice's master's thesis titled "An analysis of vocational and technical education policies: Opinions of teachers, school administrators and sectors" and written under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Betül Balkar.

²Corresponding Author: Section Director, Nizip District Directorate of National Education, E-mail: yusufcice@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5067-7632>

³Assoc. Prof. Dr., Gaziantep Education Faculty, Department of Educational Sciences, E-mail: b.balkar@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4774-9727>

Purpose and Significance

The purpose of this study is to examine the contributions of the vocational and technical education system on employment and economic growth as well as the obstacles related to employment and economic growth within the context of vocational and technical education. In line with this main purpose, it is also aimed to determine the opinions of school administrators, teachers and sector representatives on the vocational and technical education system in connection with economic growth and employment.

The study is important for putting forth a holistic understanding of the structuring of vocational and technical education in order to contribute to employment and economic growth. Problems related to employment and economic growth that are considered as dilemmas of the vocational and technical system have been determined within the scope of the study. As a result, it is expected to shed light on what should be done for constructing a vocational and technical education system that can meet the demands of the age we live in. It is also thought that the study will contribute to establishing a strong connection between the vocational and technical education system and employment as well as the development of educational policies that may enable the vocational and technical education to contribute economic growth.

Method

The study in which vocational and technical education system and its policies have been examined within the context of economic growth and employment has been carried out based on a qualitative descriptive study pattern. The study group consisted of 10 teachers and 10 school administrators working at the vocational and technical high schools at the central districts of Gaziantep province and 10 representatives of public/private establishments that are active in Gaziantep province. The establishments in the study group were selected from among those that accept students from vocational and technical education institutions for skill training. Criterion sampling and maximum variation sampling from among purposive sampling methods were used for determining the study group with a two-stage approach. It was considered that the opinions of the internal and external shareholders of vocational and technical education institutions should be examined together in order to carry out an accurate analysis and evaluation of the vocational and technical education policies. It was also projected that it would be beneficial for taking into consideration the vocational and technical education policies in a multifaceted manner with different perspectives that the teachers and school administrators in the study group should be from different school types/disciplines and that the private establishment representatives should be from different sectors.

Study data were acquired via semi-structured interviews. The semi-structured interview form prepared with regard to vocational and technical education policies within the context of economic growth and employment was used during the semi-structured interviews. A literature survey on the vocational and technical education

policies that are already in effect in Turkey was carried out during the preparation of the interview forms. Policy documents such as government programs, development plans and education council decrees in addition to legal arrangements related to the vocational and technical education as well as literature studies on these topics were examined.

Study data were analyzed via content analysis method. While themes and sub-themes were determined in line with the interview questions, codes and sub-codes were determined based on the data set obtained through interviews. The analyses were carried out separately for each of the three participant groups.

Results

Teachers, school administrators and sector representatives think differently regarding the sufficiency of the contributions of the vocational and technical education system to economic growth. Sector representatives have more negative opinions on this subject.

The opinions put forth by teachers, school administrators and sector representatives on the obstacles that employment and economic growth face within the context of vocational and technical education were classified under two themes as those due to vocational and technical education system and those due to the labor market.

The participants put forth many factors within the scope of the obstacles that employment and economic growth face. Teachers, school administrators and sector representatives indicated that vocational and technical education does not properly serve the goals of employment and economic growth due to the fact that the planning principle is not taken into consideration at the sectoral level. Different from school administrators and sector representatives, teachers were of the opinion that the lack of pilot applications during the planning stage is a significant obstacle for economic growth. All three participant groups have emphasized that the rapid advancement in technology has resulted in the schools lagging behind with regard to the tools-equipment used in comparison with the industry and that the schools have failed to adapt to this rapid change. The participants have similar opinions regarding the lack of protocols with the business markets in relation to the reasons related to the vocational and technical education system. They think that integrating with the business world will open up new possibilities for vocational and technical education. Sector representatives are of the opinion that vocational and technical secondary schools will be beneficial for pulling down the apprenticeship age further resulting in advancements in vocational and technical education. Different from sector representatives, it was observed that teachers and school administrators have emphasized the lack of vocational certification applications as a vocational and technical education system based cause.

It is observed that one of the obstacles that employment and economic growth face with regard to vocational and technical education is due to the business market.

The participants have expressed that the business market does not fulfill some of its responsibilities. It is considered that the obstacles related to employment will be overcome when businesses as the second leg of vocational and technical education support vocational and technical education. It is observed contrary to sector representatives that teachers and school administrators draw attention to the issue of demanding cheap labor in the business world. Sector representatives and school administrators consider the education of semi-skilled workers by the workplaces as one of the obstacles that vocational and technical education faces with regard to its role in providing employment opportunities. Regarding the issues related to the business market, teachers and sector representatives think that failure in attaining work-wage balance is one of the obstacles that employment and economic growth face. Teachers have also mentioned that the business world fails to meet its obligations regarding issues such as seasonal employees and insurance premiums.

Discussion and Conclusions

It is observed when the study results are evaluated in general that there is a need for comprehensive policies resulting from the consideration of vocational and technical education system as a whole for ensuring the development of vocational and technical education in support of employment and economic growth. It is apparent that education policies prepared in consideration of the interactive structure of the processes from education system planning to education design may be more functional for overcoming the issues observed during the present study. Failure to complete the regulations needed in this field via vocational and technical education policies leads to a weakening in the functions of vocational and technical education with regard to contributing to economic growth.

Subject to education economy policies, it is understood that shortcomings observed in vocational and technical education institutions with regard to physical amenities results in issues in many different areas. The fact that schools lag behind the industry with regard to the tools-equipment used leads to the inability to establish a connection between employment and economic growth. It has been concluded that the unwillingness of the business world to play a role in vocational and technical education is damaging for vocational and technical education and that there is a need for the development of comprehensive policies in this field. The fact that businesses do not meet their semi-skilled worker requirements from vocational and technical education is an important indicator of this issue. It has been understood that the failure of vocational and technical education graduates to find a proper job is related to the curriculum policies and the education understanding adapted as part of teaching processes.

There is a need for developing employment policies aimed at vocational and technical institution graduates in order to ensure an improvement in the student profiles of vocational and technical education institutions. These schools are not preferred due to factors such as insufficient employment areas for vocational and technical high school graduates, high number of graduates in certain fields, graduates

not working in their own fields and the consideration of graduates as cheap labor. It is clearly observed that it will not be possible to direct high quality students to these schools without eliminating the obstacles related to employment. At this point, it is understood that there is a need for a coordinated development of employment policies and planning policies. Failure to give the required importance to education planning or the inability to actualize the plans lead to imbalances between the distribution of the graduates in different fields thereby resulting in employment problems. According to the results obtained in the study, lack of planning at the sectoral level within the scope of vocational and technical education is another factor that prevents the establishment of the connection between education and employment.

The Ethical Committee Approval

The ethical committee approval is not compulsory for this research because it was sent to our journal before 01.01.2020.